

HALK SAĞLIĞI UZMANLARI DERNEĞİ (HASUDER)
YENİ KORONAVİRÜS (COVID-19) HABER POSTASI (15.04.2020)

Kesin Olgu: Türkiye (65.111) Dünya (1.844.863) **Ölüm:** Türkiye (1.403) Dünya (117.021)

DSÖ Risk Değerlendirmesi: Küresel seviye - Çok Yüksek

Günün HASUDER Önerisi

Bağışıklama, bebek-çocuk ve gebe izlemleri gibi hayat kurtaran sağlık müdahalelerinin COVID-19 pandemisinde aksamasına izin verilmemelidir.

Anne, bebek ve çocuk ölümlerini önlemek için izlemler, taramalar, temel beslenme müdahaleleri ve diğer programlar acil durum sırasında, mümkün olduğunca korunmalı ve temel bakım hizmetini güvenli bir şekilde sürdürmek için birinci basamak kurumlarda sağlık çalışanları ve toplumu gereksiz riske atmadan, güvenli koşullar altında uyarlanmalı ve yürütülmelidir. Bu amaçla yalnızca salgın dönemine özel, annelerin güvenle başvurusunu sağlayabilmek için, **Sağlıklı Hayat Merkezleri** gibi birimlerin sürece dahil edilmesi düşünülebilir.

Aşılama hizmetlerinin, kısa süreler için bile, herhangi bir şekilde kesintiye uğraması, duyarlı bireylerin birikmesine ve aşıyla önlenemez hastalıkların (kızamık, difteri vb.) salgın olasılığının artmasına neden olacaktır. Bu tür salgınlar bu hastalıklarla ilişkili ölümlere ve COVID-19 salgını nedeniyle zaten zorlanan sağlık sistemleri üzerindeki yükün artmasına neden olabilir.

Dünyadan Haberler

DSÖ Durum Raporu-85 [\(WHO Situation Report-85\)](#)

- Son 24 saat içinde hiçbir yeni ülke/bölge COVID-19 vakası bildirmedi.
- Ülkeler tarafından bildirilen doğrulanmış vaka sayısı, ulusal laboratuvar test kapasitesini ve stratejisini yansıtmaktadır, bu nedenle rapor edilen vaka sayısının yorumlanmasında bu durum dikkate alınmalıdır.
- DSÖ, COVID-19 tedavisi için oksijen kaynakları ve dağıtım stratejileri hakkında geçici rehber yayınlamıştır. Belge, oksijen ihtiyacının nasıl ölçüleceğini, mevcut oksijen kaynaklarının nasıl tanımlanacağını ve özellikle düşük ve orta gelirli ülkelerde COVID-19 hastalarının ihtiyaçlarına en iyi şekilde cevap verecek uygun ani yükseliş kaynaklarını seçmeyi açıklamaktadır. [Burada](#)
- Genel Direktör, Birleşik Krallık'a, 'küresel dayanışma göstergesi' olarak nitelendirdiği, COVID-19 küresel mücadelesine cömert katkısı için teşekkür etti. [Kaynak](#)

- Dünyanın dört bir yanından bir grup bilim adamı, doktor, fon sağlayıcı ve imalatçı; COVID-19'a karşı bir aşı bulunmasının hızlandırılmasına yardımcı olmak için DSÖ ile eş güdüm içinde işbirliği yapma sözü verdi. [Kaynak](#)

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ)

- Clinton Sağlık Erişimi Girişimi (Clinton Health Access Initiative) ve UNICEF'in işbirliği ile OSL'nin "COVID-19 Temel Malzeme Tahmin Aracı" (COVID-19 ESFT) artık çevrimiçi. [Burada](#)
- Tüm Afrika ülkelerine hayati COVID-19 tıbbi malzemesi taşıyan ilk BM dayanışma uçağı Addis Ababa'dan yola çıktı (14.04.2020). [Kaynak](#)
- Kızamık ve Kızamıkçık Girişimi (Measles & Rubella Initiative) (14.04.2020):
 - COVID-19 küresel olarak yayılmaya devam ederken, 37 ülkedeki 117 milyondan fazla çocuğun hayat kurtaran kızamık aşısından mahrum kalabileceğini;
 - 24 ülkede, kızamık aşı kampanyalarının ertelenmiş olduğunu; daha da fazlasının erteleneceğini belirtti. [Kaynak](#)

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği (Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, OHCHR)

- Birleşmiş Milletler barışçı toplanma ve örgütlenme özgürlüğü hakları konusunda Özel Raportör Clément Nyaletsossi Voule (14.04.2020);
 - Devletlerin COVID-19 tehdidine karşı verdikleri mücadelelerde, toplanma ve örgütlenme özgürlüğünü engellememesi gerektiğini belirtti.
 - Hükümetin ve kolluk kuvvetlerinin insan hakları ihlallerinden kaçınmak için izlemesi gereken detaylı bir rehber yayınladı. Rehberde 10 anahtar prensip vurgulandı:
 1. Yeni yasal önlemlerin insan haklarına uygun olmasını sağlamak
 2. Halk sağlığı acil durumunun hak ihlallerinin bahanesi olarak kullanılmadığına emin olmak
 3. Demokrasi süresiz olarak ertelenemez
 4. Kapsamlı katılım sağlanmalıdır
 5. İnternette örgütlenme ve toplanma özgürlüğünü garanti etmek
 6. Örgütlenme ve toplanma özgürlüğüne ilişkin işyeri haklarının korunmalıdır
 7. İfade özgürlüğü sağlanmalıdır
 8. Sivil toplumun multilateral kurumlara katılımı güvence altına alınmalıdır
 9. Uluslararası dayanışmaya her zamankinden daha fazla ihtiyaç vardır
 10. COVID-19'un gelecekteki sonuçları ve popüler reform çağrılarına yanıt verilmesi [Kaynak](#)

ABD Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezleri (Centers for Disease Control and Prevention, CDC)

- CDC, tesislerin temizlenmesi ve dezenfekte edilmesine yönelik önerilerini güncelledi (14.04.2020). Önerilerde;
 - EPA kayıtlı dezenfektanların kullanılması,
 - Ürünün güvenli ve etkili kullanımını sağlamak için etiketteki talimatların izlenmesi yer aldı. EPA kayıtlı dezenfektanların tam listesi [burada](#). [Kaynak](#)
- CDC, COVID-19 salgınında hayvanlarla ilgili olarak;
 - Salgının kesin kaynağının bilinmiyor olmasıyla birlikte ilk vakaların canlı hayvan pazarı ile ilişkili olduğunu,
 - Ancak virüsün şu anda öncelikle insandan insana yayıldığını,
 - COVID-19'lu bireylerle yakın temastan sonra çok az sayıda evcil hayvanın virüs ile enfekte olduğunu bilindiğini,
 - Evcil hayvanlara diğer aile bireyleri gibi davranılmasını, hayvanların hane dışındaki insanlarla veya hayvanlarla etkileşime girmesine izin verilmemesini,
 - COVID-19'a neden olan virüsten hayvanların nasıl etkileneceği ve bunun insan sağlığına yansımalarının nasıl olacağını anlamak için daha fazla çalışmaya ihtiyaç olduğunu belirtti (13.04.2020). [Kaynak](#)

- CDC, mevcut kanıtlara göre COVID-19 hastalığına yakalanma konusunda **gebelerin gebe olmayan yetişkinlerle aynı riske sahip olduğunu bildirdi. Ancak;**
 - Gebelerin vücutlarında meydana gelen değişikliklerin, bazı enfeksiyonlara karşı riski arttırabileceği,
 - Gebelerin COVID-19 ile aynı aileden virüsler ve grip gibi diğer viral solunum yolu enfeksiyonları ile enfekte olduklarında ciddi hastalık risklerinin daha yüksek olduğu,
 - **Gebelik sırasında anneden çocuğa koronavirüs bulaşının olmadığı, ancak doğumdan sonra yenidoğanın kişiden kişiye bulaşa duyarlı olduğu** belirtildi (13.04.2020). [Kaynak](#)

Avrupa Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezi (European Center for Disease Control and Prevention, ECDC)

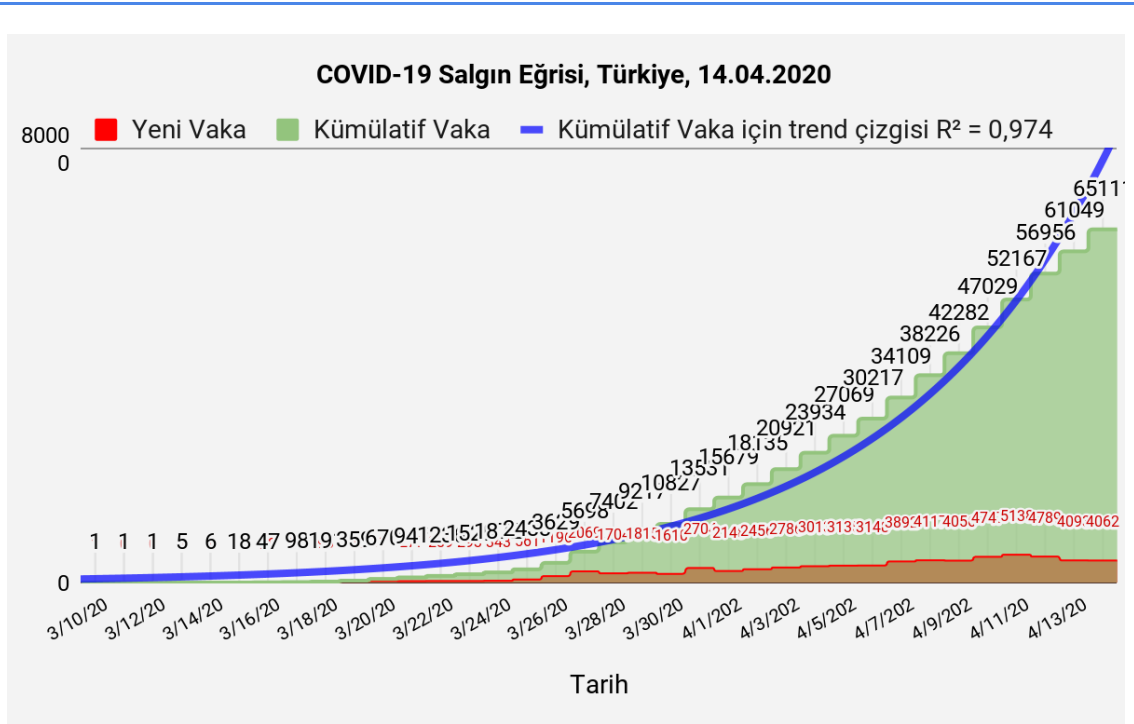
- ECDC, yüz maskelerinin toplumda kullanımı ile ilgili bir infografik paylaştı:
 - 3 tip maskeden; medikal olmayan yüz maskeleri standardize değildir, bunların sağlık olaylarında ya da sağlık profesyonelleri tarafından kullanılması beklenmemektedir.
 - Respirator ya da filtreli maskelerin havayolu kaynaklı bulaştan korunmak için genellikle aerosol üreten prosedürlerde kullanılması amaçlanmaktadır.
 - Medikal maskeler ise damlacık yolu ve giyen kişinin ağız ve burnundan gelişecek sıçramalara karşı koruyucu olması açısından sağlık profesyonelleri tarafından kullanılır. Medikal maskelerin kullanımında sağlık çalışanları önceliklendirilmelidir. Bunların toplum içinde kullanımları; kalabalık yerleri ziyaretlerde, kapalı ortamlarda; marketler, alışveriş merkezleri ya da toplu taşımalarda düşünülebilir.
 - Unutmayın; yüz maskelerinin uygun kullanımı; etkililiği ve güvenliği için kilit noktadır. Burun sırtından, çenenin altına yüzü tamamen kapattığınızdan emin olun.
 - Takarken ve çıkarırken; el hijyenine dikkat edin. Sabun ve alkol bazlı dezenfektanlar kullanın.
 - Maskeyi çıkarırken arka tarafından hareket ettirin, ön yüzüne dokunmamaya özen gösterin.
 - Maskenin tek kullanımlık olması halinde; güvenli bir yoldan bertaraf edin. Maske çok kullanımlık ise 60°'de ve deterjanla yıkayın. Toplum tarafından kullanılan maskelerin uygun kullanımını gösteren kampanyalar düzenlemek maskelerin etkinliğini ve güvenli kullanımını arttırabilir. [Kaynak](#)

Türkiye'den Haberler

Tarih	Test Sayısı	Pozitiflik (%)	Yeni Vaka	Kümülatif Vaka	Ölüm	Kümülatif Ölüm	Vaka-Fatalite Oranı (%)
14/04/2020	33.070	12,28	4.062	65.111	107	1.403	2,15

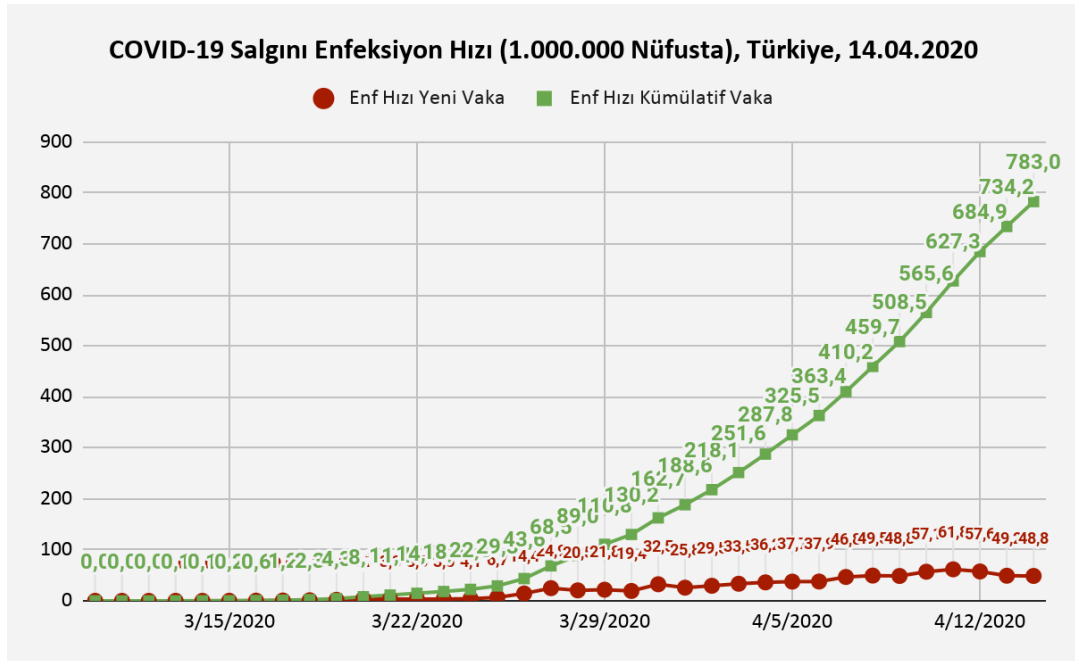
Pozitiflik % = $\frac{\text{Günlük Yeni Vaka Sayısı}}{\text{Günlük Test Sayısı}} \times 100$

Vaka-Fatalite Oranı % = $\frac{\text{Kümülatif Ölüm Sayısı}}{\text{Kümülatif Vaka Sayısı}} \times 100$ [Kaynak](#)

HASUDER tarafından hazırlanmıştır (14.04.2020)

*Bu grafik Sağlık Bakanlığı'nın duyurduğu günlük verilere göre hazırlanmaktadır. Vaka sayıları toplumdaki tüm vakaları değil test yapıp sonucu pozitif çıkan kişileri göstermektedir.

HASUDER tarafından hazırlanmıştır. (14.04.2020)

Yeni Vaka Enfeksiyon Hızı = Günlük Yeni Vaka Sayısı / TÜİK Türkiye Nüfusu x 1.000.000

Kümülatif Vaka Enfeksiyon Hızı = Kümülatif Vaka Sayısı / TÜİK Türkiye Nüfusu x 1.000.000

**Bu grafik Sağlık Bakanlığı'nın duyurduğu günlük verilere göre hazırlanmaktadır. Vaka sayıları toplumdaki tüm vakaları değil test yapıp sonucu pozitif çıkan kişileri göstermektedir. Ayrıca hesaplanan hızlarda kullanılan payda TÜİK 2020 ADNKS toplam Türkiye nüfusedir. Hastalığı geçirip immünite oluşturan gruptaki kişi sayısı görece çok az olduğu için paydadan çıkarılmamış; ihmal edilmiştir. Değerlendirmelerin bu kısıtlılıklar dikkate alınarak yapılması önerilmektedir.*

Resmi Gazete

- 14 Nisan 2020 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan karara göre, COVID-19 ile mücadele kapsamında, sosyal güvencesi olmayanlar, Sağlık Bakanlığınca temin edilerek dağıtımı yapılacak olan koruyucu ekipmanlardan, test ve kit'lerden, ilaçlardan ücretsiz olarak yararlanabilecek. [Kaynak](#)

T.C. Sağlık Bakanlığı

- Sn. Bakan Bilim Kurulu sonrası yaptığı açıklamada (14.04.2020);
 - Şu ana kadar alınan bazı sonuçların, Türkiye'nin salgını mümkün olan en az kayıpla aşacağına işaret ettiğini,
 - Filyasyon sistemini bizim uyguladığımız şekilde uygulayan başka ülke olmadığını,
 - Bugüne kadar tanı konan hastaların temas zincirinde 261 bin 989 kişi tespit edildiğini, bunların %95,8'ine ulaşıldığını, filyasyon ekipleri tarafından takibi yapılan toplam kişi sayısının 251 bin 28 olduğunu ve her doğrulanmış vakaya ortalama 4,5 temaslı kişi düştüğünü,
 - Filyasyon çalışmalarının 81 ilde devam ettiğini, temaslı takiplerinin sonuçlanma yüzdesinin Zonguldak'ta en fazla (%99), Şanlıurfa'da en az (%92) olduğunu; vaka sayısının en fazla olduğu İstanbul'da 1200, Türkiye genelinde 4600 filyasyon ekibinin görev yaptığını,
 - Şüphelilerin takibinde aile hekimlerinin büyük rol üstlendiğini ve sahip olduğumuz verilerin büyük bir kaynağını oluşturduklarını,
 - Hiçbir ülkede ülkemizdeki gibi vaka artışıyla birlikte hastaneye yatış sayısı, YBÜ'de takip edilen ve entübe edilen hasta sayısında azalma görülmediğini,
 - YBÜ'de takip edilen ve entübe hasta sayısının artış hızının azaldığını/stabilleştiğini, piki yakalama dönemine girdiğimizi ve plato döneminin yaklaştığını,
 - Vaka artış hızının erkenden düşüşe geçmesinin filyasyonla sağlandığını,
 - Ölüm artış hızındaki yavaşlamayı ilk (5.hafta) yakalayan ülkenin Türkiye olduğunu,
 - Bir haftada görülen en çok vaka sayısına; Amerika'da 11. haftada, İspanya'da 9. haftada, İtalya'da 8. haftada, Almanya ve Fransa'da 10. haftada, Çin'de 7. haftada, Türkiye'de ise 4. haftada ulaşıldığını yani 4. haftada Türkiye'de vaka artış hızının düşüşe geçtiğini,
 - Tedavide farklı ve daha başarılı bir yaklaşım içinde olduğumuzu,
 - Bakanlığın TÜBİTAK, üniversiteler dahil olmak üzere aşı ile ilgili çalışma yapan bütün birimleri desteklediğini belirtti.
 - İzolasyon, sosyal mesafe, teması azaltma ve temaslı takibinin önemine tekrar vurgu yaptı. [Kaynak](#)
- COVID-19 (SARS-CoV-2 Enfeksiyonu) Rehberi** güncellendi (14.04.2020). [Kaynak](#)
- "Enfeksiyon Kontrol Önlemleri"** başlığı altında çeşitli rehberler eklendi/güncellendi:
 - Diyaliz Merkezlerinde Enfeksiyonları Önleme ve Kontrol Önerileri (14.04.2020) [Kaynak](#)
 - Kullanılan Çarşaf ve Diğer Tekstil Ürünlerinin Temizliği (14.04.2020) [Kaynak](#)
 - Vaka veya Temaslı İzleminde Çalışan Saha Ekiplerinin Kullanacakları Koruyucu Kişisel Ekipman (KKE) (14.04.2020) [Kaynak](#)
 - Kişisel Koruyucu Ekipman Kullanımı (13.04.2020) [Kaynak](#)
 - Kanser Hastalarına Bakım Veren Merkezlerde Enfeksiyon Kontrol Önlemleri (13.04.2020). [Kaynak](#)
 - İmmün (Konvalesan) Plazma Tedarik ve Klinik Kullanım Rehberi (13.04.2020). [Kaynak](#)
 - Morg ve Defin Hizmetleri (11.04.2020). [Kaynak](#)

- Toraks Bilgisayarlı Tomografisi Kullanımı (13.04.2020). [Kaynak](#)
- Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu; Tıbbi Cihaz ve Kozmetik Ürünler Başkan Yardımcılığı tarafından;
 - COVID-19 salgını nedeniyle ithal ve ihraç edilecek ürünler için ön izin süreçleri ile ilgili kılavuz yayımlandı (14.04.2020). [Kaynak](#)

T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

- Sn. Bakan;
 - COVID-19'un yayılma hızından ötürü, huzurevleri, yaşlı bakım merkezleri gibi büyüklerimizin toplu olarak yaşadıkları kurumsal alanların yakından takip edildiğini,
 - Hijyen kuralları ile sosyal izolasyon gibi en temel tedbirleri personel ve huzurevinde kalan yaşlılar için uyguladıklarını,
 - Ateş ve solunum sayısının düzenli takip edildiğini,
 - Bulaş riskinin en aza indirilmesi amacıyla; temizlik, laboratuvar, tıbbi malzeme ve ilaçlar ile diğer özel malzeme alımları için huzurevlerine 64.000.000 TL ödenek gönderildiğini belirtti (14.04.2020). [Kaynak](#)
- İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü tarafından;
 - “**Unlu Mamul İmal Eden ve Satan İşyerleri ile Bankacılık Sektöründe Yeni Tip Koronavirüsle Etkin Mücadelede Dikkat Edilecek Hususlara İlişkin Doküman ve Kontrol Listeleri**” yayımlandı (14.04.2020). [Kaynak](#)

T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı

- Sn. Bakan, COVID-19 virüsünün atık sulardaki varlığının araştırılacağını ve bu konuda olası risklere karşı erken uyarı sisteminin geliştirileceğini belirtti (14.04.2020). [Kaynak](#)
- Bakanlık öncülüğünde;
 - COVID-19 virüsüne karşı sağlıklı beslenmek için başlatılan balık tüketim kampanyasının ikincisinin başlayacağı,
 - Bu kampanyanın 15-17 Nisan 2020 tarihleri arasında Türk Somonu satışlarında yapılacağı duyuruldu (14.04.2020). [Kaynak](#)
- Tarım, gıda ve hayvancılık işletmelerinde uyulması gereken kurallar ile gıda alışverişinde ve gıda ürünlerinin hazırlanmasında alınacak COVID-19 tedbirlerine ilişkin broşürler hazırlanarak 81 ile dağıtıldı (14.04.2020). [Kaynak](#)

T.C. Millî Savunma Bakanlığı

- Sn. Bakan;
 - Alınan tüm tedbirlere rağmen, celp ve terhislerin bu aşamada yapılmasının, Mehmetçik, toplum ve TSK için bir risk oluşturduğunu,
 - Bu görev değişiminin çok kapsamlı bir hareketliliğe sebep olacağını,
 - Bu hareketliliğin yurt genelinde ve TSK bünyesinde sağlanan kazanımlara çok ciddi zararlar verebileceğini,
 - Nisan ayında askere alınacak olan 53 bin yükümlü gencin silah altına alınmasının ertelenmesi,
 - Kasım 2019 celp döneminde silah altına alınanların hizmet süresinin bir ay süre ile uzatılması değerlendirmelerinin Sayın Cumhurbaşkanımızın onaylarına sunulacağını belirtti (14.04.2020). [Kaynak](#)

Türk Eczacıları Birliği (TEB)

- TEB;
 - COVID-19 mücadelesinin ilk gününden bu yana ön safta mücadele eden eczacılar ve eczane çalışanlarının da hastalık ve vefat haberlerinin alındığını,

- Tüm eczacılar ve eczane çalışanlarının düzenli aralıklarla testten geçirilmesini,
- Koruyucu ekipman temini konusunda acil yardım edilmesini,
- Hükümetin açıkladığı ekonomik paketlerde eczacılara da yer verilmesini istediklerini belirten bir bildiri yayımladı (14.04.2020). [Kaynak](#)

Aile Hekimleri Dernekleri Federasyonu (AHEF)

- AHEF;
 - Kamuda çalışan tüm vatandaşların “idari izinli” sayılarak hak kaybı yönünden güvenceye alındığını,
 - Ancak aile hekimlerinin idari izin hakkından yararlanılmadığını,
 - Hatta virüse maruz kalma ihtimaline binaen idari izinli sayılması gereken hekime yerine bakacak hekim bulmaması halinde, ücretinden kesinti yapılacağını bildirildiğini,
 - Sokağa çıkması mümkün olmayan 65 yaş üstü hastalar için mevzuat gereği “Hastayı görmeden reçete yazılması”nın mümkün olmadığını belirtti (14.04.2020). [Kaynak](#)
- *Poliklinik ve Sağlık Raporları İçin Alınacak Tedbirler Hakkındaki Bakanlık Yazısına* yönelik olarak yazılan yazıda;
 - Bakanlığın yazısında yer alan bazı maddelerin (sürücü sağlık raporları, özel sektör işe giriş raporları ve askeri yoklama raporlarının tek hekim tarafından verilmesi) hastanelerdeki başvuru yoğunluğunu azaltırken, Aile Hekimliği Birimlerinde görev yapan sağlık çalışanlarının iş yükünü gereksiz bir şekilde artıracak, vatandaş ile karşılıklı sorunlara neden olacağı belirtildi (14.04.2020). [Kaynak](#)

HASUDER’den Haberler

- Korona web sitemizde “COVID-19 ve Kadın” başlıklı yeni bir kategori açılmıştır. Toplumsal Cinsiyet ile ilişkili yazıların toplandığı yeni kategoriye [buradan](#) ulaşabilirsiniz.
- Prof. Dr. Dilek Aslan Günün Konusunda “Yeni Koronavirüs Hastalığı (COVID-19) Neden Kompleks Bir Durum” sorusunu yanıtlamaya çalışmıştır. [Okumak için](#)
- COVID-19 pozitif veya temaslı olan annenin bebeğini emzirirken alması gereken önlemleri anlatan infografik web sitemize eklenmiştir. [İncelemek için](#)
- Prof.Dr. Kayıhan Pala KRT Haberini konuğu oldu. [İzlemek için](#)

Okuma Önerisi

Çin genel popülasyonunda Koronavirüs (COVID-19) salgını başlangıcında psikolojik yanıtlar ve ilişkili faktörler

2019 koronavirüs (COVID-19) salgını, uluslararası endişe uyandıran halk sağlığı acil durumudur ve psikolojik dayanıklılığı zorlamaktadır. Çin genel popülasyonunda, COVID-19 salgınının başlangıcındaki psikolojik etki, anksiyete, depresyon ve stres düzeylerini belirlemeyi amaçlayan araştırmada, 31 Ocak- 2 Şubat 2020 tarihleri arasında kartopu örnekleme yöntemi kullanarak 194 şehirde 1210 katılımcının katıldığı çevrimiçi anket uygulanmış. Çin’de COVID-19 salgınının ilk aşamasında, katılımcıların yarısından fazlası psikolojik etkilerini orta ila şiddetli olarak derecelendirmiş ve yaklaşık üçte biri orta ila şiddetli anksiyete bildirmiş. Kadın cinsiyet, öğrenci olmak ve spesifik fiziksel semptomlar, daha yüksek psikolojik etki, stres, anksiyete ve depresyon düzeyleriyle ilişkili bulunurken; spesifik güncel ve doğru sağlık bilgileri ve bazı önleyici tedbirler, daha düşük psikolojik etki, stres, anksiyete ve depresyon düzeylerinin olması ile ilişkili olarak raporlanmıştır.

Wang, C. et al. *Immediate psychological responses and associated factors during the initial stage of the 2019 coronavirus disease (COVID-19) epidemic among the general population in China. International Journal of Environmental Research and Public Health*, 2020, 17(5): 1729. Doi: [10.3390/ijerph17051729](https://doi.org/10.3390/ijerph17051729)

**Bu metin HASUDER adına Prof. Dr. Nazım Ercüment Beyhun, Doç. Dr. Lütfi Saltuk Demir, Dr. Öğretim Üyesi Melike Yavuz, Uzm. Dr. Duygu Kavuncuoğlu, Uzm. Dr. Musa Şahin, Arş. Gör. Dr. Tülin Çoban, Arş. Gör. Dr. Tuğçe Dartılmak, Arş. Gör. Dr. İrem Dilaver ve Arş. Gör. Dr. Aslı Ata Teneler tarafından hazırlanmıştır.*